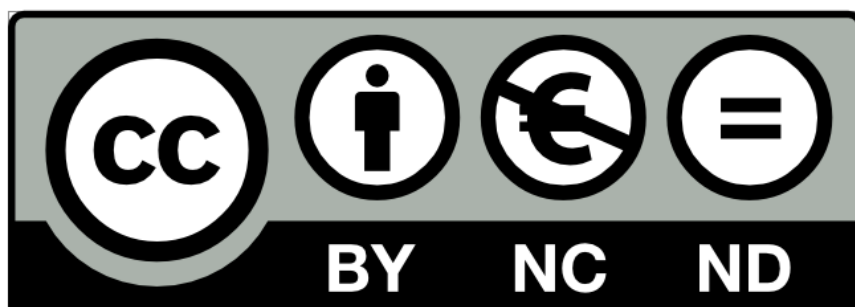

Näppäimistön käyttö

Peruskäyttäjälle.net

Ohjeen versio 25.7.2019

Tämä teos on lisensoitu **Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen** -lisenssillä. Tarkastele lisenssiä osoitteessa <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fi>

Voit jakaa tätä teosta, kunhan mainitset selkeästi sen alkuperäksi ja tekijäksi [Peruskäyttäjälle.net](https://peruskayttajalle.net) -sivuston.

- Peruskäyttäjälle.netin [Creative Commons-esittely](https://peruskayttajalle.net/tietoja.php#cc) (<https://peruskayttajalle.net/tietoja.php#cc>)
- Lisätietoa [Creative Commonsista suomeksi](https://creativecommons.fi/) (<https://creativecommons.fi/>)

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	3
2	Näppäimet ja niiden toiminta	3
2.1	Funktio- eli toimintonäppäimet	4
2.2	Escape.....	5
2.3	Sarkain	5
2.4	Caps Lock	6
2.5	Vaihto.....	6
2.6	Ctrl eli Control.....	6
2.7	Windows -näppäin.....	7
2.8	Alt	8
2.9	Alt Gr	8
2.10	Enter.....	9
2.11	Askelpalautin	9
2.12	Print Screen	10
2.13	Scroll Lock	11
2.14	Pause / Break.....	11
2.15	Insert.....	12
2.16	Delete.....	12
2.17	Home ja End.....	13
2.18	Page Up ja Page Down.....	13
2.19	Nuolinäppäimet	14
2.20	Numeronäppäimistö.....	14
3	Näppäimistöllä kirjoittaminen	16

1 Johdanto

Näppäimistön käyttö on asia, jota ei välttämättä käydä läpi kovin syvällisesti erilaisissa tietotekniikkakoulutuksissa. Siksi halusin korjata tämän puutteen tekemällä oman ohjeeni aiheesta.

Näppäimistöt ovat ulkonäöltään erilaisia, koska jokainen valmistaja on tehnyt näppäimistöä omannäköisensä. Myös joidenkin näppäinten koko ja muoto vaihtelevat. Kuitenkin näppäinten asettelu on aina sama. Näppäimistöistä löytyvät myös aina tietyt näppäimet, vaikka eri valmistajat lisäävät näppäimistöihin myös omia näppäimiään tai säätimiään.

Useissa näppäimistöissä on valmistajan lisäämät näppäimet tai säätimet esimerkiksi äänen-voimakkuuden säätöön. Näppäimistöön on usein myös lisätty näppäimet ääni- tai videotiedoston toistoon ja toiston pysäyttämiseen sekä tauottamiseen

Näppäimistöt ovat erilaisia myös kannettavissa tietokoneissa, koska niissä näppäimistö on pitänyt mahduttaa pieneen tilaan. Kuitenkin myös kannettavien tietokoneiden näppäimistöistä löytyvät aina tietyt näppäimet. Tosin kannettavissa tietokoneissa näppäinten asettelu vaihtelee joissain määrin.

Tässä ohjeessa käydään läpi Windows -tietokoneiden näppäimistöistä normaalisti löytyvät näppäimet sekä erikoismerkkien kirjoittaminen. Tässä ohjeessa ei siis käydä läpi erilaisia valmistajien lisäämiä näppäimiä ja säätimiä. Tässä ohjeessa ei myöskään käsitellä tarkemmin kannettavien tietokoneiden näppäimistöjen erikoisuuksia, koska kannettavien tietokoneiden näppäimistöt vaihtelevat huomattavasti eri tietokonevalmistajien ja mallien välillä.

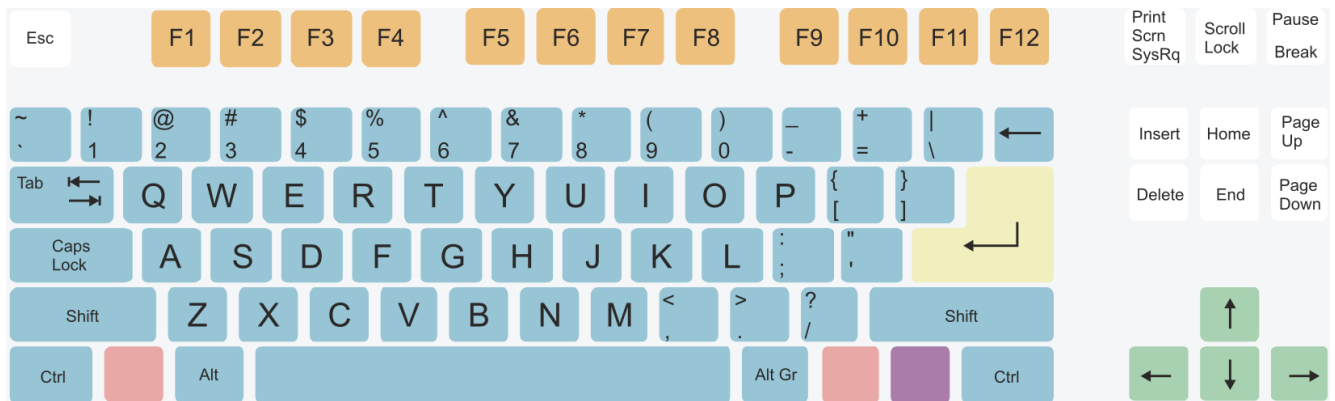
2 Näppäimet ja niiden toiminta

Näppäimistön kirjain- ja numeronäppäimet sekä Välilyönti -näppäin ovat asia, jota ei liene tarpeen käydä lävitse. Joistakin kirjainnäppäimistä voi löytyä myös mahdollisuus kirjoittaa erikoismerkkejä. Tällaisia ovat lähinnä euron merkki €, joka löytyy näppäimestä E sekä joistakin näppäimistöistä löytyvä µ -merkki. Erikoismerkkien kirjoittamista käsitellään luvussa 3, sivulla 16.

Tässä ohjeessa käytettävä näppäimistön alkuperäinen kuva on peräisin [Wikimedia Commonsista](https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page) (https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page): <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3a/Qwerty.svg>.

Kuvassa 1 näkyvät kaikki näppäimet ja niiden sijainti näppäimistössä. Käytännön syistä kuvassa ei näy monissa näppäimistöissä oikeassa reunassa olevaa numeronäppäimistöä. Kuvassa oleva näppäimistö on yhdysvaltalaisella näppäimistöasettelulla, jolloin siinä ei näy "ääkkösiä" (Å, Ä ja Ö). Myös osa erikoismerkeistä on eri paikassa.

Kuva 1

2.1 Funktio- eli toimintonäppäimet

Näppäimistön yläreunassa ovat funktionäppäimet F1–F12 (kuva 2). Funktio- eli toimintonäppäinten ideana on nimensä mukaisesti nopeuttaa joidenkin asioiden tekemistä sisällyttämällä jokin toiminto funktionäppäimeen.

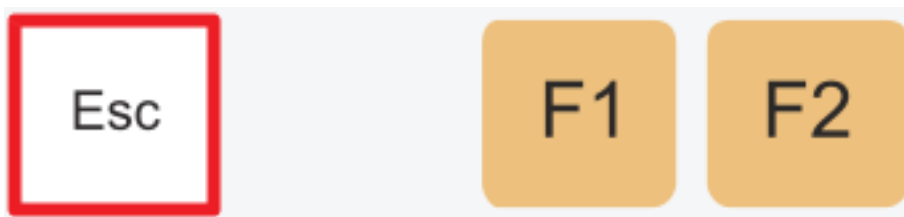
Kuva 2

Funktionäppäimillä on kaksi käyttötapaa. Normaalisti niiden avulla voi esimerkiksi nimetä uudelleen tiedoston tai kansion. Tämä onnistuu napsauttamalla tiedostoa tai kansiota ja sen jälkeen napsauttamalla F2 -näppäintä. Seuraavaksi tiedoston tai kansion nimi muuttuu muokattavaksi.

Ohjelmien sisällä niiden avulla voi suorittaa ohjelmaan sidottuja toimintoja. Esimerkiksi F1 avaa ohjelman ohjeen ja F5 päivittää nettiselaimessa avoinna olevan sivun. Joissakin ohjelmissa käytetään myös muita funktionäppäimiä. Funktionäppäimien toiminnot vaihtelevat osittain ohjelmittain.

2.2 Escape

Vasemmasta yläreunasta, funktionäppäinten vasemmalta puolelta löytyvällä Escape -näppäimellä voidaan peruuttaa tai keskeyttää jotain parhaillaan meneillään olevaa. Useimmiten Escape -näppäimessä lukee teksti *Esc* (kuva 3).

Kuva 3

2.3 Sarkain

Sarkain on yksi näppäimistön vasemmasta reunasta löytyviä näppäimiä. Sarkain liittyy lähinnä tekstinkäsittelyyn, jossa sarkaimella voidaan siirtää kohdistinta eli näytöllä vilkkuvaa pystyviivaa ennalta määriteltyjen sarkaimen paikkojen välillä. Sarkaimessa voi lukea teksti *Tab* tai siinä voi olla eteen- tai taaksepäin osoittava nuoli, jonka päässä on pystyviiva (kuva 4).

Kuva 4

2.4 Caps Lock

Caps Lock ottaa käyttöön isot kirjaimet (kuva 5). Kun Caps Lock on käytössä, näppäimistössä palaa yleensä merkkivalo. Kannettavissa tietokoneissa ei usein ole merkkivaloa. Merkkivalon paikka, väri ja merkintä vaihtelee näppäimistöittäin. Merkkivalon yhteydessä voi lukea teksti *Caps Lock* tai iso A -kirjain.

Kuva 5

2.5 Vaihto

Vaihto -näppäimen avulla voi kirjoittaa isoja kirjaimia sekä erikoismerkkejä, jotka ovat muissa näppäimissä näppäimen yläreunassa. Näitä merkkejä ovat mm. lainausmerkki ”, kaarisulut () ja aksenttimerkki ` . Erikoismerkkien kirjoittamista on käsitelty luvussa 3, sivulla 16.

Näppäimistössä on käytännön syistä kaksi Vaihto -näppäintä. Molempia näppäimiä ei ole tarkoitus painaa yhtä aikaa, vaan näppäimiä on kaksi kirjoittamisen helpottamiseksi. Näin Vaihto -näppäintä voi painaa kummalla kädellä tahansa. Vaihto -näppäimessä voi lukea teksti *Shift* tai siinä voi olla ylöspäin osoittava nuoli (kuva 6).

Kuva 6

2.6 Ctrl eli Control

Control -näppäimen teksti on yleensä lyhennetty muotoon *Ctrl*. Näppäimistössä on käytännön syistä kaksi Control -näppäintä. Molempia näppäimiä ei ole tarkoitus painaa yhtä aikaa, vaan näppäimiä on kaksi kirjoittamisen helpottamiseksi.

Näin Control -näppäintä voi painaa kummalla kädellä tahansa. Control -näppäimessä lukee yleensä teksti *Ctrl* (kuva 7).

Kuva 7

2.7 Windows -näppäin

Windows -näppäin löytyy useimmista näppäimistöistä, jotka ovat tarkoitettu Windowsilla varustettuun tietokoneeseen. Windows -näppäin avaa yleensä Käynnistä-valikon/Aloituss-valikon. Yhdessä muiden näppäinten kanssa sillä voi suorittaa joitakin toimintoja.

Windows -näppäimen ulkoasu vaihtelee, mutta siinä on tyylitelty neliruutuinen ikkuna. Windows -näppäin on yleensä Control- ja Alt -näppäinten välissä. Kuvissa 8 ja 9 on esimerkkejä Windows -näppäimistä.

Kuvat 8 ja 9 ovat peräisin [Wikimedia Commonsista](https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page) (https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page): <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b2/Ctrl-WindowsAlt.jpg> ja https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3c/Touche_Windows_8_10.jpg

Kuva 8 on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen \(CC BY-SA 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) -lisenssillä. Kuvan 8 tekijänoikeudet: LouisCYUL.

Kuva 8

Kuva 9

2.8 Alt

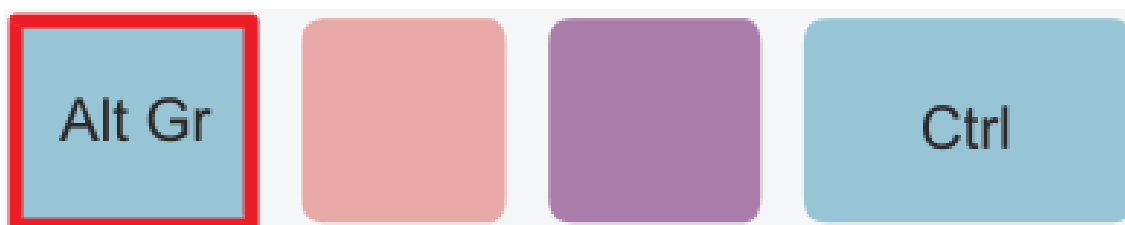
Alt -näppäintä käytetään yleensä yhdessä jonkun tai joidenkin muiden näppäinten kanssa (kuva 10). Alt -näppäimen painaminen tuo monissa ohjelmissa esiin normaalisti näkyvistä piilotetun valikon.

Kuva 10

2.9 Alt Gr

Alt Gr -näppäintä käytetään erikoismerkkien kirjoittamisessa (kuva 11). Alt Gr:llä kirjoitetaan ne erikoismerkit, jotka ovat näppäimen oikeassa alareunassa. Näitä merkkejä ovat mm. at-merkki @, aaltosulut {} ja aaltoviiva eli tilde ~. Erikoismerkkien kirjoittamista on käsitelty luvussa 3, sivulla 16.

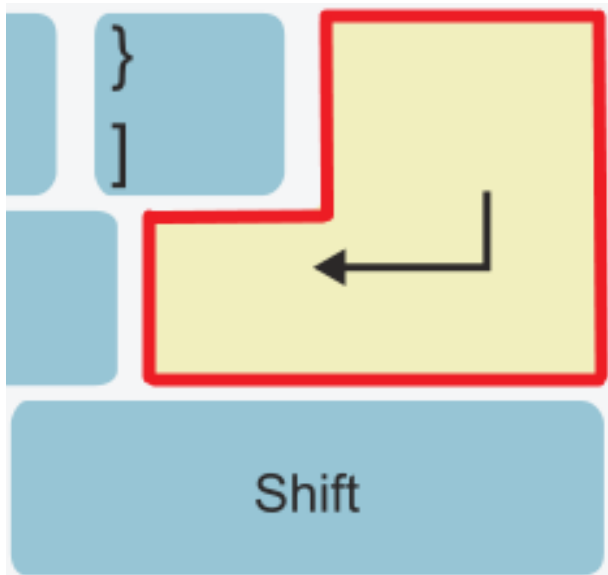

Kuva 11

2.10 Enter

Enter -näppäimellä hyväksytään erilaisia toimintoja ja tekstinkäsittelyssä vaihdetaan kappaleita, jolloin kohdistin eli näytöllä vilkkuva pystyviiva siirtyy rivin verran alaspäin. Enter -näppäimen muoto vaihtelee jonkin verran eri näppäimistöjen välillä. Enter -näppäimessä voi lukea teksti *Enter* tai siinä voi olla alaspäin ja vasemmalle osoittava nuoli, jossa on mutka (kuva 12).

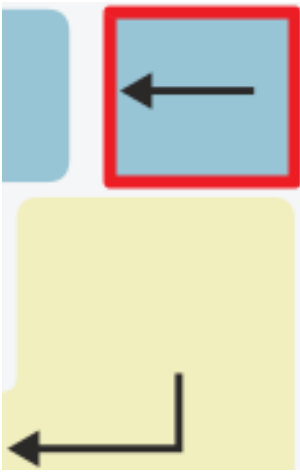
Kuva 12

Niissä näppäimistöissä, joissa on oikeassa reunassa erillinen numeronäppäimistö, on myös toinen Enter -näppäin numeronäppäimistön oikeassa reunassa. Numeronäppäimistöä on käsitelty luvussa 2.20, sivulla 14.

2.11 Askelpalautin

Askelpalautin poistaa tekstiä kohdistimen eli näytöllä vilkkuvan pystyviivan vasemmalta puolelta. Tekstinkäsittelyssä Askelpalautin myös kumoaa Enter -näppäimen rivinvaihdon, jolloin kohdistin palaa takaisin edelliselle riville.

Askelpalauttimessa on yleensä vasemmalle osoittava nuoli. Askelpalauttimessa voi lukea myös *Backspace*, mutta se on harvinaista (kuva 13).

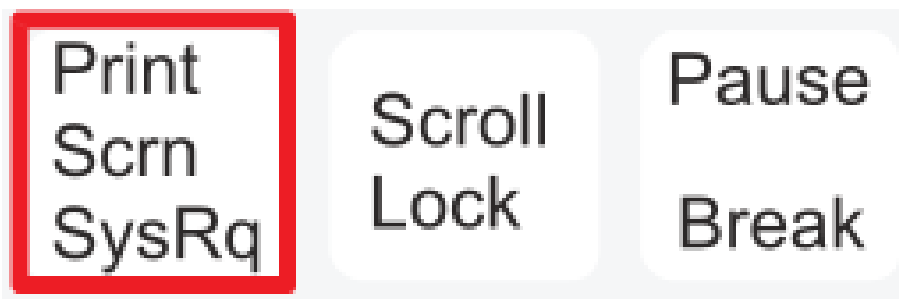
Kuva 13

2.12 Print Screen

Print Screeniä käytetään lähes ainoastaan kuvakaappausten ottamiseen. Print Screenin painaminen ottaa kuvakaappauksen koko näytöstä ja lisää kuvakaappauksen Windowsin leikepöydälle. Sen jälkeen kuva on mahdollista liittää esimerkiksi Wordiin.

Kuitenkin kuvakaappausten ottaminen on helpompaa Windowsin omalla toiminnolla. Olen tehnyt ohjeen [Ota kuvakaappauksia Windowsissa \(https://peruskayttajalle.net/ohjeet/kuvakaappaukset_windowsissa.php\)](https://peruskayttajalle.net/ohjeet/kuvakaappaukset_windowsissa.php).

Print Screenin nimi vaihtelee. Näppäimessä voi lukea esimerkiksi *PrintScreen*, *PrntScrn*, *PrntScr*, *PrtScn*, *PrtScr* tai *PrtSc*. Näppäimessä voi myös lukea myös muuta tekstiä, kuten *SysRq* (kuva 14).

Kuva 14

2.13 Scroll Lock

Scroll Lock -näppäin muuttaa nuolinäppäinten toimintaa lukitsemalla. Tätä asiaa on vaikea selittää, mutta käytännössä asiaa voi testata taulukkolaskentaohjelmassa, kuten Microsoft Officen Excelissä tai LibreOfficen Calcissa.

Käytännössä Scroll Lock on melkein täysin tarpeeton näppäin ainakin peruskäyttäjälle. Kun Scroll Lock on käytössä, näppäimistöissä palaa yleensä merkkivalo. Kannettavissa tietokoneissa ei usein ole merkkivaloa. Merkkivalon paikka, väri ja merkintä vaihtelee näppäimistöittäin.

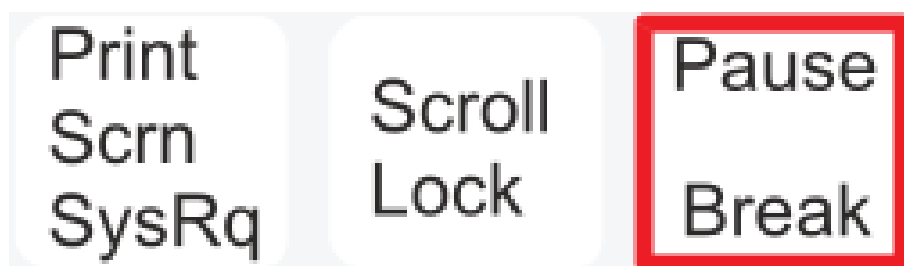
Scroll Lockin nimi vaihtelee. Näppäimessä voi lukea esimerkiksi *Scroll Lock*, *ScLk*, *ScrLk* tai *Slk* (kuva 15).

Kuva 15

2.14 Pause / Break

Pause / Break -näppäintä käytetään nykyään lähinnä peleissä, joissa se saa pelin taukotilaan, kunnes näppäintä painetaan uudelleen (kuva 16).

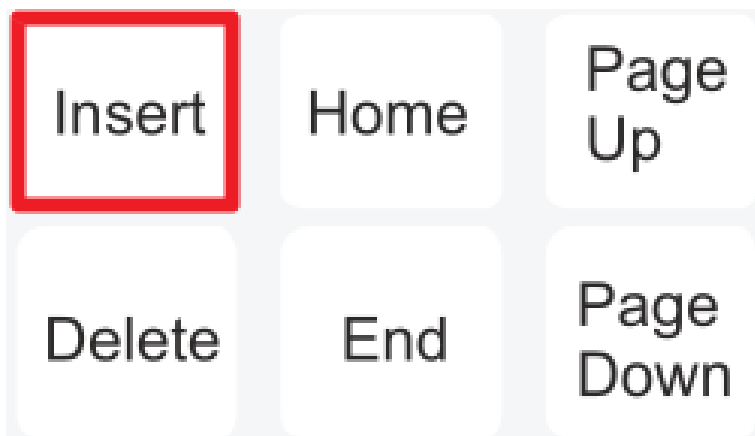

Kuva 16

2.15 Insert

Insert -näppäin muuttaa kirjoituksen korvaustilaan. Tällöin uusi kirjoitettava teksti korvaa kohdistimen eli näytöllä vilkkuvan pystyviivan oikealla puolella olevaa tekstiä. Normaalisti olemassa oleva teksti siirtyy oikealle kirjoitettavan tekstin tieltä.

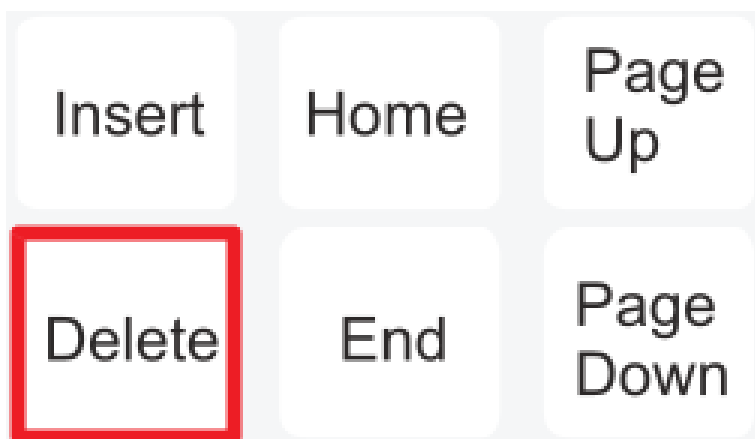
Insert -näppäintä voi painaa vahingossa ja korvaustila pysyy voimassa myös Windowsin uudelleenkäynnistyksen jälkeen. Takaisin normaalitilaan voi palata ainoastaan painamalla Insert -näppäintä uudelleen (kuva 17).

Kuva 17

2.16 Delete

Delete -näppäin poistaa tekstiä kohdistimen eli näytöllä vilkkuvan pystyviivan oikealta puolelta. Delete -näppäimessä voi lukea *Delete* tai *Del* (kuva 18).

Kuva 18

2.17 Home ja End

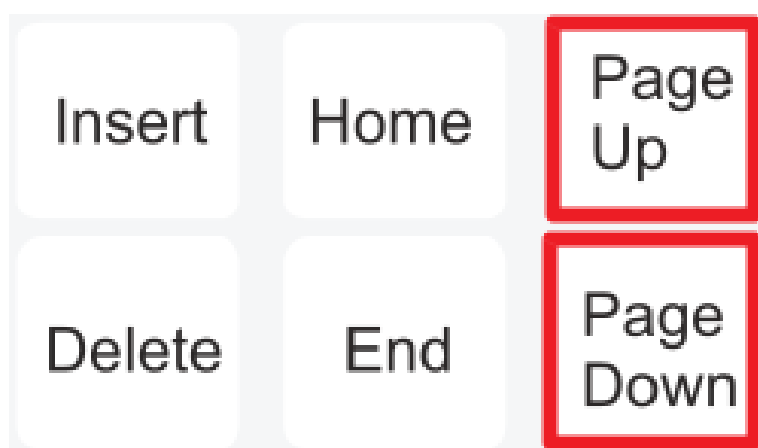
Home- ja End -näppäimet siirtävät kohdistimen eli näytöllä vilkkuvan pystyviivan joko sivun tai rivin alkuun tai loppuun. Home -näppäimellä pääsee sivun tai rivin alkuun ja End -näppäimellä sivun tai rivin loppuun. Molemmat näppäimet ovat käteviä myös nettisivuilla, joilla näiden näppäinten avulla voi helposti liikkua nettisivun alkuun tai loppuun (kuva 19).

Kuva 19

2.18 Page Up ja Page Down

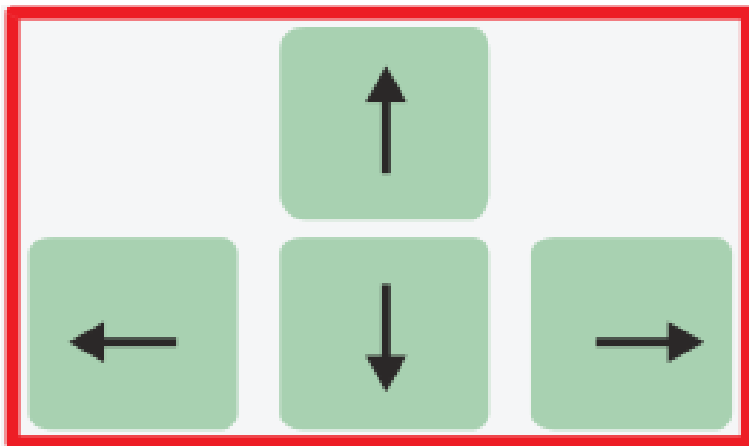
Page Up- ja Page Down -näppäimet vierittävät sivua yhden sivun kerrallaan ylös- tai alaspäin. Page Up -näppäimellä sivua vieritetään ylöspäin yhden sivun verran ja Page Down -näppäimellä vieritetään sivua alaspäin yhden sivun verran. Näppäimissä voi myös lukea *PgUp* tai *PgDn* (kuva 20).

Kuva 20

2.19 Nuolinäppäimet

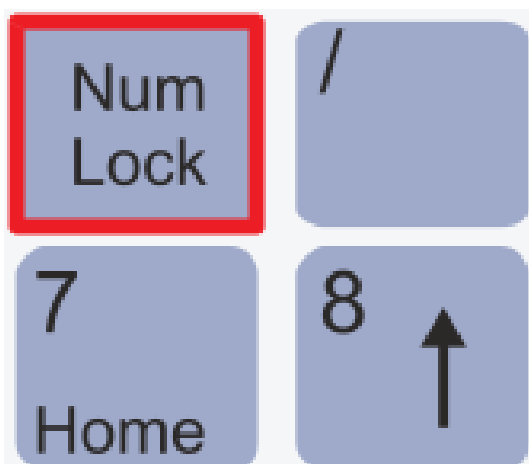
Nuolinäppäimillä siirretään kohdistinta eli näytöllä vilkkuvaa pystyviivaa eri suuntiin. Jokaisessa nuolinäppäimessä oleva nuoli kertoo, mihin suuntaan kohdistinta siirretään. Nuolinäppäimiä käytetään myös muihin tarkoituksiin eri ohjelmissa (kuva 21).

Kuva 21

2.20 Numeronäppäimistö

Kaikissa näppäimistöissä ei ole numeronäppäimistöä. Useimmiten numeronäppäimistö on olemassa ja se löytyy käytännössä aina näppäimistön oikeasta reunasta. Numeronäppäimistön voi ottaa käyttöön tai pois käytöstä napsauttamalla Num Lock -näppäintä (kuva 22).

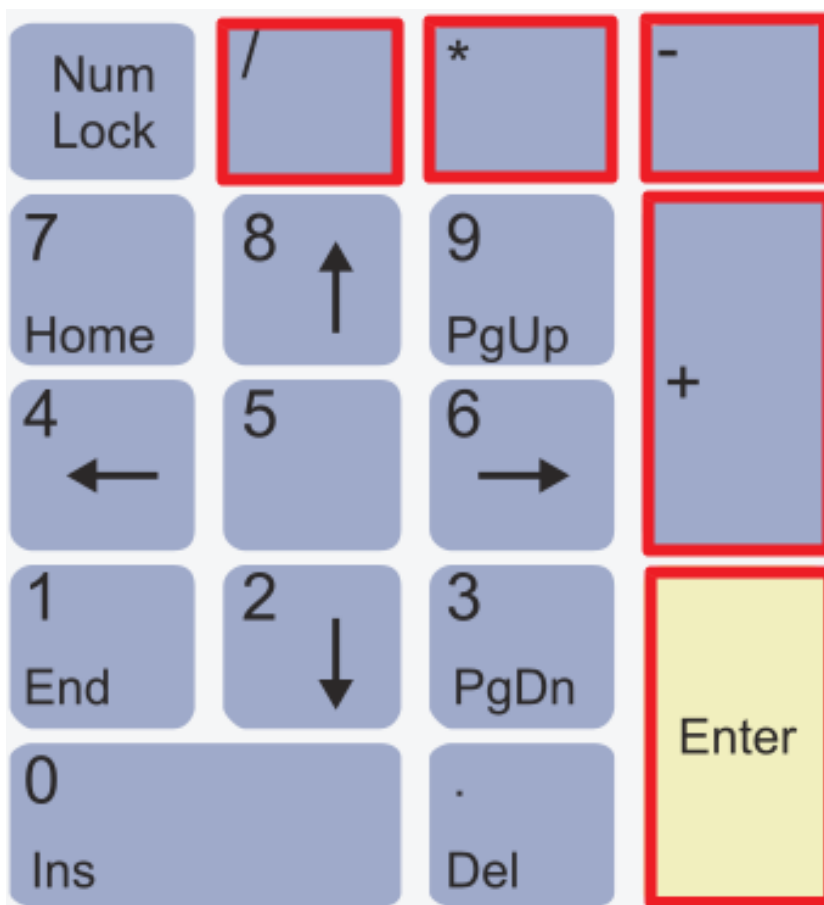

Kuva 22

Kun numeronäppäimistö on käytössä, näppäimistössä palaa yleensä merkkivalo. Kannettavissa tietokoneissa ei usein ole merkkivaloa. Merkkivalon paikka, väri ja merkintä vaihtelee näppäimistöittäin.

Kun numeronäppäimistö ei ole käytössä, on mahdollista käyttää numeronäppäimiin sijoitettuja muita toimintoja. Jokaisessa numeronäppäimessä lukee, onko siinä jokin muu toiminto. Esimerkiksi numero 7:stä löytyy Home -näppäin ja numero 4:stä vasen nuolinäppäin.

Lisäksi numeronäppäimistöä löytyvät laskutoimituksia helpottamaan plus-, miinus-, kerto- ja jakonäppäimet. Kertonäppäimessä on tähti (*) ja jakonäppäimessä kauttaviiva (/). Numeronäppäimistössä on myös Enter -näppäin (kuva 23).

Kuva 23

3 Näppäimistöllä kirjoittaminen

Isot kirjaimet on yleensä helpointa kirjoittaa painamalla Vaihto -näppäin pohjaan, jolloin kirjainnäppäimiä painamalla saa kirjoitettua isoja kirjaimia. Isoja kirjaimia saa kirjoitettua niin pitkään, kuin Vaihto -näppäintä painetaan.

Erikoismerkkien kirjoittaminen on normaalisti suoraviivaista. Näppäinten yläreunassa olevat erikoismerkit (esimerkiksi ; _ * &) ? ') kirjoitetaan painamalla yhtä aikaa Vaihto -näppäintä ja näppäintä, jossa haluttu erikoismerkki on.

Näppäinten oikeassa alareunassa olevat erikoismerkit (esimerkiksi @ {] \) kirjoitetaan painamalla yhtä aikaa Alt Gr -näppäintä ja näppäintä, jossa haluttu erikoismerkki on.

Normaalisti erikoismerkki tulee heti näkyviin, kun Vaihto-/Alt Gr -näppäintä ja toista tarvittavaa näppäintä on painettu. Kuitenkin osa erikoismerkeistä tulee näkyviin vasta, kun tämän jälkeen painetaan Välilyönti -näppäintä.

Tällaisia erikoismerkkejä ovat ~ ^ ` ´ . Luonnollisesti ´ -merkki tulee näkyviin ilman Vaihtotai Alt Gr -näppäimen painamista, koska kyseisessä näppäimessä on pelkästään kaksi erikoismerkkiä.

